

5 KOMUNIKACE OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Charakteristika a význam mezilidské komunikace, formy komunikace u jedinců se sluchovým postižením, možnosti rozvoje komunikačních dovedností

Komunikace

- z lat. slova communicatio – sdělovat, spojovat
- jedna z nejdůležitějších lidských schopností
- výrazně přispívá k celkovému osobnostnímu rozvoji jedince – sdělování myšlenek, navazování kontaktů, získávání informací, vzdělávání se
- komunikační proces – sdělování a výměna informací
- komunikační schopnost – užívat jazyk jako systém znaků a symbolů ve všech jeho formách

a) verbální

-

b) neverbální

-

Komunikace osob se SP

- komunikační formy osob se SP podle zákona č. **384/2008** o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob (dříve zákon o znakové řeči č. **155/1998**)

Pro neslyšící	Pro hluchoslépé
český znakový jazyk	český znakový jazyk v taktilní podobě
znakovaná čeština	znakovaná čeština v taktilní podobě
prstová abeceda	prstová abeceda v taktilní podobě
vizualizace mluvené češtiny	taktilní odezírání
písemný záznam mluvené řeči	Lormova abeceda
	daktylografika
	vibrační metoda Tadoma
	Braillovo písmo v taktilní podobě

Mezinárodní znakový systém

-

Prstová abeceda = daktyl

- vizuálně-motorická komunikační forma, využívá různých poloh a postavení prstů k vyjádření hlásek
- druhy daktylu:
 - o jednoruční
 - o obouruční
 - o smíšený
 - o dlaňový daktyl hluchoslepých – taktilní forma

 - výhody:

 - nevýhody:

Znakovaná čeština

- **umělý komunikační systém**, který usnadňuje dorozumívání mezi slyšícími a neslyšícími
- využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována

Český znakový jazyk

- **přirozený a plnohodnotný komunikační systém** tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohybem, mimikou, pozicemi hlavy a horní částí trupu
- nejmenší jednotkou ZJ je znak (znak = slovo (jednotka mluveného jazyka))
- počátky lingvistického výzkumu: William Stokoe: Sign Language Structure, 60.léta USA
- ČR: prof. Alena Macurová – FF UK Praha (obor Čeština v komunikaci neslyšících), od 90.let

Vizualizace mluvené češtiny (odezírání)

- vnímání orální mluvy zrakem a její chápání podle pohybů úst, mimiky, tváře, výrazu, očí, gestikulace rukou i celého těla
- podpůrné složky odezírání: mimoslovní komunikace (přirozená gesta, doteky, pohledy, mimika)

Písemný záznam mluvené řeči

- určeno pro osoby se SP, které neovládají jiné komunikační systémy
- simultánní přepis mluveného slova (např. u soudu, na přednáškách, apod.)
- u prelingválně neslyšících se mohou objevit potíže s chápáním textu – problémy se čtením a porozuměním

Navázání kontaktu s osobou se SP

- zvuk – zbytky sluchu
- dotek – rozevřenou dlaní (ne hlava, ne ruka!!!)
- jiná osoba – distanční vzdálenost, často např. ve škole
- vibrace – jen určité prostory; dupání (pro některé neslušné), klepání
- pohyb – dlaní lehké mávání vertikálně (dobře rozlišitelné periferním viděním)
- světlo
- nikdy:
 - zezadu, hlava, záda, ruka od lokte dolů
- kdykoli, kdokoli:
 - rameno a horní část paže
- důvěrné:
 - stehna – pokud sedíme, osoby se již musí znát
- velmi důvěrné:
 - přední část těla, ruce od loktů dolů – pokud neznakují (artikulační orgán)
- u dětí pravidla neplatí

Znakování s miminky

- Mgr. Tereza Vasilovčíková Šustová (dříve tlumočnice ZJ, poradkyně pro ranou péči)
- komunikace gesty je přirozená pro děti do 3 let
- děti raného věku touží po komunikaci, ještě však neovládají svá mluvidla
- díky znakování si může rodič s dítětem povídat už v 8. nebo 9. měsíci
- může tak ovlivnit pohybový, citový a rozumový vývoj dítěte
- stačí intuitivně podporovat mluvená slova gesty
- Televizní klub neslyšících – znakování s miminky

Literatura

HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2012. 159 s. ISBN 978-80-2620-084-0.

KLENKOVÁ, J. *Logopedie*. Praha: Grada, 2006.

KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených*. Praha: Karolinum, 2002.

STRNADOVÁ, V. *Hádej co říkám aneb Odezírání je nejisté umění*. Praha: Helix, 2001.

www.ruce.cz